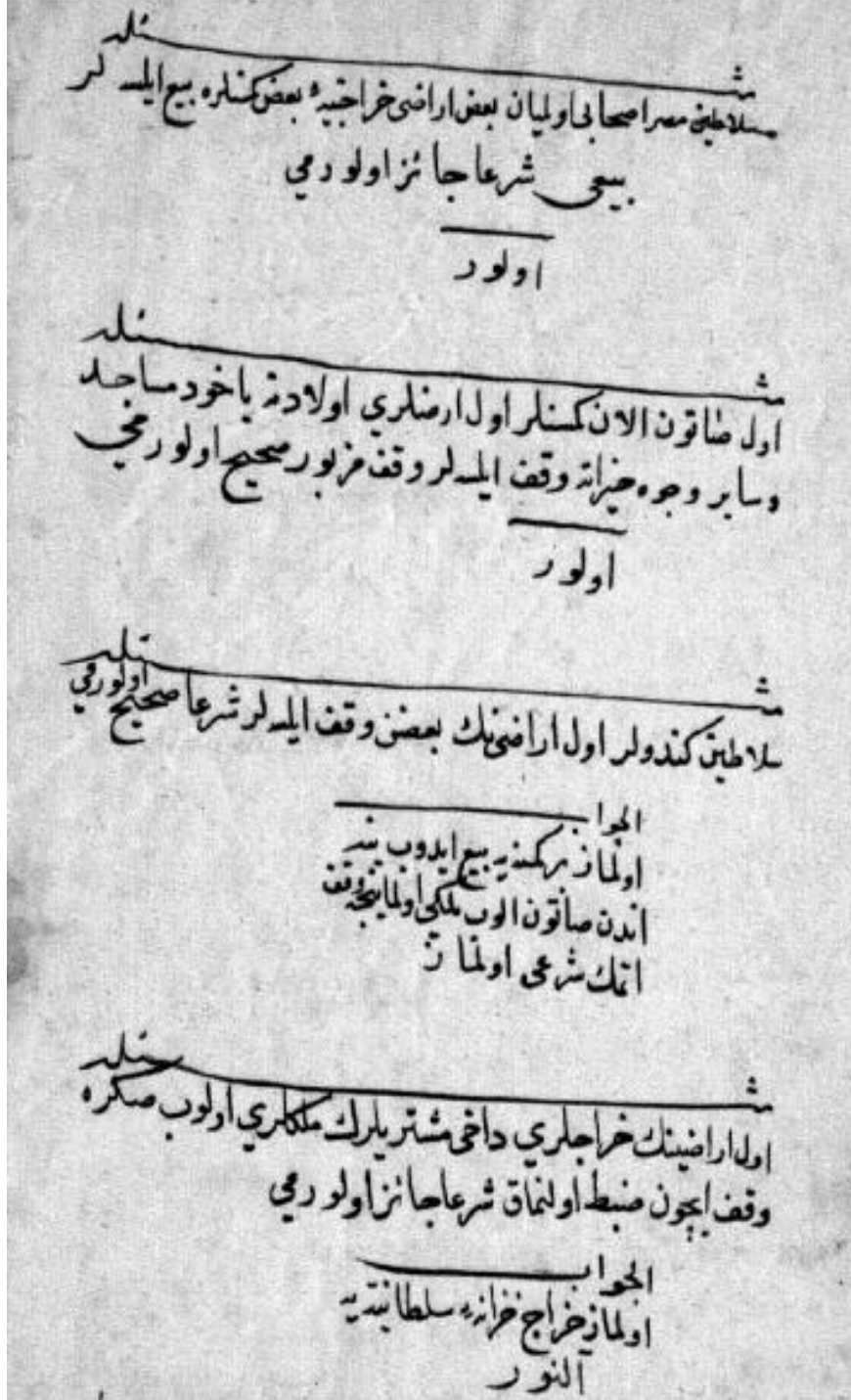

19.05.21

MISIR ARAZİSİ İLE İLGİLİ FETVALAR

مش
سلطان اراضی خراجی ایله بیلد ببع ایلیش اولسه بو طریق ایله شتر بیلر ارضه خراجی ایله
بیلد مالک اولدق د بو جمله وقف ایلیش اولسه لر وقت فر بوز صحیح اولمازی

الجواب
اولماز خراج بیعه قابلدر
ونه وقفه قابلدر

مش
ارضی مصریته تک مبالغه خراجی و اراکین سلطان قیتبایک و یا بر سلاطین
وامرانک وقف اند کلری قریه لرنک اصلا خراجی النماویوب جمله
حاصل اولان غله فتح حاقانیدن برو خلیفه الله حضرتی فرمائی ایله
حریمین شریفین اهله ارسال اولوز اولسه شرمجه لسنه واقفلرک شرایع
مرعی اولوب جمله انلرک وقف خیرایه اولور می

الجواب
واقفلرک شرایع خراجک ماعدانسه رعایت اولوز خراج
انلرک دینوی و اخروی علاقه لری یوقدر اول خلیفه
اهل حریمین شریفینه مستقل نقل و احوالری د

مش
خلیفه الله حضرتی اراضینک من بعد خراجی التوب مصارف شریفینه صرف
اولسون دیو امارتک مشروع می د

الجواب
شروعدر اوقانک اراضی عشریه دن ایسه عشری النماق
اراضی خراجیه دن ایسه خراجی النماق عامه کتب قنوی ده
مطوردر

مش
ذکر اولنان اوقافک خراجی ندو فی تقدیرجه بایه قالان حاصل
وقفه لرند تعیین اولنان مصارفه وفا ایله خراجدن شرعا اول
تکمیل اولناق لازم اولور محی

الجواب
اولماز حاصل اوقافدن اول خراجی ادا اولنوب آندن قلایه مصارفه
صرف اولنور کنایه ایله ایسه مصارفک هر برندن نسبت عادل اوزر
حظ اولنوب کنایه اتدی که صرف اولنور اگر امر سلطانی ایله تکمیل بولور
ندوقفه علاقته سی و آردر نه وقفه ثوابی و آردر متفلا صدقات سلطانیه

مش
ذکر اولنان اوقافک وقفه لرند تعیین اولنان مصارفدن هر نه ده
زاید حاصلی قاله شرعا آنک حالی پنج اولور

الجواب
حمله حاصلندن شروع بودر که اول خراجی النوب سبب مال خراججه وضع اولنوب
آندن باقی قلان مصارفه مقینه به صرف اولنوب و آخی بایه قالور ایه وقفه لجه
حفظ اولنوب قفک واقع اولان مصارفه صرف اولنور

مش

مش
ارفاق فریوئك سنین سابقه دن باقی قالمش زوایدی اولوب فتح حاقا سندن
حریمین شریفینه لاله اولنان مالک بکلی مال وقف اولقان اوزرینه لاله اولمش
اولوب حنیفتعالی حضرت خلیفه الله عرض اولون ببعض خراج اولوب نفضل و احسان
طریقینه لاله اولمش اولما بحتی اول زواید باقیدن سنین ماضیه دن
خرایجاری التوق شرعا جائز اولور می

الحجاب
لازم اولور شدیه دکن لاله اولنان حصیه وقف اعتبار اولوب
باقی قالان حصیه خراج اعتبار اولوب التوب مصادر حصیه
اولور

مش
بعض وقف قریب لریک خراجی التوقی تقدیرجه باقی حاصلی مصادر وقفه
کفایت اتمیوب مساجد معطل اولماق لایم هر کله خلیفه الله حضرت لری
امری ایله خراجدن اول مساجد تعمیرنه وسایر مصالحه مقدار کفایتجه
نه تعیین اولمش شرعا جائز اولور می

الحجاب
امر ایله اولور مساجد مصادر خراجدن

مش
پادشاه عالمپناه خلعت خلافت حضرت تری بر شہرہ واقع اولان متعدد اوقافہ معتمد علیہ
کنہ ناظر اوقاف نصب بیوردی مصالح اوقافہ حاکم شہر ایلمہ کورب حاکم اصلا ناظر اوقافہ
مصالح اوقافہ دخل اتمہ دیور فرمان اندکد و سکن حاکم مزبور ناظر مذکورک اذنی و مہر فی
حلاف امر شریف ذکر اولنان اوقافہ نایب نصب ایروب اوقافہ اراضی غنی فاحش ایلمہ
اجر مثلندن مبالغہ اکسک اجر تدر ایلمہ مغلر کنہ لرن اجارہ یورویا اوقافی اللہ تلم
ایدوب سنہ آخرندن نصب اندوکی نایب لرن کورب اللہ امضالو
و یروب بلجملہ ناظر اوقافہ اصلا مصالح وقتہ دخل اندر میوب کند و زانی ایلمہ
تصرف ایدوب غنی فاحش ایلمہ اجر مثلندن اکسک ویر مکملہ ضایع اندوکی مالدن عری ایلمہ
منظر اولوب یرار کینلر الماد و غنی سیدن عقد اجارہ دہ تعیین اولنان مالک داخی اکثری تحصیل
مبالغہ مال تلف اولمش اولوب منکر یو خصوص فخر اولوب تفضیل مذکور واقع ایلمہ بعد التیوب
مال مزبور شرع شریعہ و امر سفید محالفت تعدی ایدوب تلف ایدنلرہ تضمین اولندن یو قریب
وارد اولوب منتقل تعیین اولوب ارباب خیر و اصحاب و قوف مباشرت لری ایلمہ تفضیل اولوب

Mesele

Selâtin-i Mısır ashâbı olmayan bazı arâzi-i harâciyyeyi bazı kimnelere bey' eyleseler bey' i şer' an câiz olur mu?

Olur.

Mesele

Ol satın alan kimesneler ol arzları evlâdına yâhud mesâcid ve sâir vücûh-ı hayrâta vakfeyleseler vakf-ı mezbûr sahîh olur mu?

Olur.

Mesele

Selâtîn kendiler ol arâzinin bazın vakfeyleseler şer‘an sahîh olur mu?

el-Cevâb: Olmaz. Bir kimesneye bey‘ edip yine andan satın alıp mülkü olmayınca vakfetmek şer‘î olmaz.

Mesel

Ol arâzinin harâcları dahi müşterilerin mülkleri olup sonra vakf için zabt olunmak şer‘an câiz olur mu?

el-Cevâb: Olmaz. Harâc hıızâne-i sultâniyyeye alınır.

Mesele

Sultân arâziyi harâcı ile bile bey‘ eylemiş olsa bu tarîk ile müşteriler arza harâcı ile bile mâlik olduk deyu cümleyi vakfeylemiş olsalar vakf-ı mezbûr sahîh olmaz mı?

el-Cevâb: Harâc ne bey‘e kâbildir ve ne vakfa kâbildir.

Mesele

Arâzi-i Mısriyye’nin mübâlağa harâcı var iken Sultân Kayıtbay’ın ve sâir selâtîn ve ümerânın vakfettikleri karyelerin asla harâcları alınmayıp cümle hâsıl olan galle feth-i hâkânîden beri Halîfetullah hazreti fermanı ile Haremeyn-i şerîfeyn ehline irsâl olunur olsa şer‘an cümlesinde vâkıfların şerâiti mer‘î olup cümle anların vakf-ı hayrâtı olur mu?

el-Cevâb: Vâkıfların şerâiti harâcın mâ'adâsında ri'âyet olunur. Harâca anların dünyevî ve uhrevî alâkaları yokdur. Ol Halîfetullah hazretlerinin ehl-i Haremeyn-i şerîfeyne müstakil tafazzul ve ihsânlarıdır.

Mesele

Halîfetullah hazretleri arâzinin min ba'd harâcı alınıp masârif-i şer'îyyesine sarf olunsun deyu emreylemek meşrû' mudur?

el-Cevâb: Meşrû'dur. Evkâfın arâzi-i öşriyyeden ise öşrü alınmak arâzi-i harâciyyeden ise harâcı alınmak amme-i kütüb-i fetvâda mestûrdur.

Mesele

Zikrolunan evkâfın harâcları alındığı takdîrce bâkî kalan hâsıl vakfiyyelerinde ta'yîn olunan masârifeye vefâ eylemese harâcdan şer'an ol noksân tekmîl olunmak lâzım olur mu?

el-Cevâb: Olmaz. Hâsıl-ı evkâfdan evvelâ harâcı edâ olup andan kalanı masârif-i vakfa sarf olunur. Kifâyet eylemez ise masârifin her birinden nisbet-i âdile üzerine hatt olup kifâyet etdikce sarf olunur. Eğer emr-i sultânî ile tekmîl buyurulursa ne vakfa alâkası vardır ne vâkıfa sevâbı vardır. Müstakillen sadakât-ı sultâniyyedir.

Mesele

Zikrolunan evkâfın vakfiyyelerinde ta'yîn olunan masârifinden her senede zâid hâsılı kalsa şer'an anın hâli nice olur?

el-Cevâb: Cümle hâsılından meşrû' budur ki evvelâ harâcı alınıp beyt-i mâl-i harâca vaz' olup andan bâkî kalan masârif-i mu'ayyeneye sarf olup dahi bâkî kalır ise vakf için hıfz olup vakfın vâki' olan masârifine sarf olunur.

Mesele

Evkâf-ı mezbûrenin sinîn-i sâbıkadan bâkî kalmış zevâidi olup feth-i hâkânîden beri Haremeyn-i şerîfeyne irsâl olunan malın cümlesi mâl-ı vakf olmak üzerine irsâl olunmuş

olup hakikat-i hâl Hazret-i Halîfetullah'a arz olunup bazı harâc olup tafazzul ve ihsân tarîkiyle irsâl olunmuş olmayacak ol zevâid-i bâkiyyeden sinîn-i mâziyyeden harâcları alınmak şer'an câiz olur mu?

el-Cevâb: Lâzım olur. Şimdiye değin irsâl olunan hisse vakf i'tibâr olunup bâkî kalan hisseyi harâc i'tibâr olunup alınıp masârifine sarf olunur.

Mesele

Bazı vakıf karyelerin harâcı alındığı takdîrce bâkî hâsılı masârif-i vakfa kifâyet etmeyip mesâcid mu'attal olmak lâzım gelse Halîfetullah hazretleri emri ile harâcdan ol mesâcid ta'mîrine ve sâir mesâlihine mikdâr-ı kifâyetce nesne ta'yîn olunmak şer'an câiz olur mu?

el-Cevâb: Emr ile olur. Mesâcid masârif-i harâcdandır.

Mesele

Pâdişâh-ı âlem-penâh -hullidet hilâfetühû- hazretleri bir şehirde vâki' olan müte'addid evkâfa mu'temedün aleyh kimesneyi nâzır-ı evkâf nasb buyurup mesâlih-i evkâfı hâkim-i şehir ile görüp hâkim asla nâzır-ı evkâf ma'rifetinsiz mesâlih-i evkâfa dahl etmeye deyu fermân etdikden sonra hâkim-i mezbûr nâzır-ı mezkûrun izni ve marifeti yoğiken hilâf-ı emr-i şerîf zikrolunan evkâfa nâibler nasb edip evkâfın arâzisi gabn-i fâhiş ile ecr-i mislinden mübâlağa eksik ücretler ile müflis kimesnelere icâreye verip evkâfı ellerine teslim edip sene âhirinde nasbettiği nâiblerin muhâsebelerin görüp ellerine imzalı muhâsebeler verip bi'l-cümle nâzır-ı evkâfı asla mesâlih-i vakfa dahl etdirmeyip kendi re'yi ile müstakillen tasarruf edip gabn-i fâhiş ile ecr-i mislinden eksiğe vermekle zâyî' etdiği hâlden gayrı müste'cirler müflisler olup yarar kefiller almadığı sebepten akd-i icârede ta'yîn olunan malın dahi ekseri tahsîle kâbil olmayıp mübâlağa mal telef olmuş olup sonra bu husûs tefahhus olunup tafsîl-i mezkûr vâki' ise ba'de's-sübût mâl-ı mezbûr şer'-i şerîfe ve emr-i münîfe muhâlif te'addî edip telef edenlere tazmîn oluna deyu fermân-ı sultânî vârid olup müfettişler ta'yîn olunup erbâb-ı hibre ve ashâb-ı vukûf mübâşeretleri ile teftiş olunup kaziyeye vech-i meşrûh üzerine cârî olduğu tamâm-ı şer'-i şerîf mücebi üzerine sâbit ve zâhir olıcak hâkim-i mezbûrun şer'-i şerîfe ve emr-i hâkânîye muhâlif te'addî ile

itlâf etdiği malı müfettişler hâkim-i mezbûre ve nasbetdiği nâiblere tazmîn etmeğe kâdir olur mu?

el-Cevâb: Olur.

Hemân bu fetvâ-i şerîf muktezâsınca şer‘-i kavîmle amel oluna. Bu fetvâdan gayrısı ile yapılmaya. İhtilâle bâ‘is vaz‘ olmakdan ihtiyât oluna. Tedrîcle görüle deyu hükm-i şerîf verilmiştir.

Bu fetvâ-yı şerîfle amel olunmak için hükm-i hümayûn verilmiştir. Bundan gayrı fetvâlara hükm-i şerîf verilmemiştir. Bu fetvâlar defterdâr elinde olan imzâlı fetvâların sûretleridir ki yazılıp hazîne alıkonulmuştur.

Lügatçe

Bey‘ etmek: Satmak.

Mesâcid: Mescidler.

Hızâne-i sultâniyye: Padişahın hazinesi.

Mübâlağa: Çok.

Galle: Gelir, akar, vâridât.

Şerâit: Şartlar.

Mer‘î: Hükmü geçerli ve cârî olan.

Masârif-i şer‘iyye: Şerî masraflar.

Sinîn-i sâbıka: Geçmiş seneler.

Zevâid: Fazlalıklar.

Kifâyet etmek: Yetmek, yetişmek, kâfi gelmek.

Mu'attal olmak: Kullanılmaz, işe yaramaz duruma gelmek.

Mesâlih-i vakf: Vakıf görevlileri.

Mu'temedün aleyh: Kendisine itimat edilen kimse.

Nâib: Vekil.

Nasbetmek: Atamak, tayin etmek.

Gabn-i fâhiş: Aşırı ve haksız kâr etme.

Ecr-i Misil: Bir iş için bilirkişi tarafından takdir edilen ücret.

Dahletmek: Müdâhale etmek, karışmak.

Müste'cir: Kiracı.

Akd-i icâre: Kira sözleşmesi.

Tefahhus: Etraflıca araştırma.

Te'addî: Sınırı aşma.

Erbâb-ı hibre: Bilirkişiler.

Kaziyye: İleri sürülen dava, mesele, husus.

Bâ'is: Sebep.